

«De totes passades» o «a totes passades»

JAUME VALLCORBA I ROCOSA

Aquestes locucions, tal com figuren a l'encapçalament, han estat dites en català des dels primers temps fins a hores d'ara.

Ja la fan servir, per exemple, Ramon Llull i Bernat Desclot en els seus textos de final del segle XIII:

Dementre que Evast e Aloma se contenien [discutien, disputaven], e la un volia fer romanir [romandre, que s'hi quedés] l'altre, Evast volc [volgué] a totes passades que Aloma romangués ab lo sabater (Libre d'Evast e Blanquerna, llib. I, cap. XIII).

Volia triar de la ciutat lo millor home que hi fos a ésser son espòs, que de tot lo món lo volia triar, e aquell volia, a totes passades, per marit e per espòs (Ib., llib. II, cap. XIX).

Ell sa [es] meravallava molt com l'armada de Sissília no era venguda en Catalunya; perquè els deya e els manava que, vistes les presents, l'armada vingués a totes passades (B. Desclot. Crònica, cap. CLIX).

El lector, llegint els anteriors fragments literaris, es deu haver adonat immediatament que l'expressió *a totes passades*, o *de totes passades*, es correspon amb la castellana «*de todas, todas*», que alguns dels nostres parlants tradueixen

al català amb la fórmula acastellanada, calc d'aquella llengua, «*de totes, totes*». No; en català és *a totes passades* o *de totes passades*.

Però no és una expressió solament de temps tan reculats, com els textos de Llull i Desclot transcrits abans, sinó també una manera de dir contemporània.

L'escriptor Enric de Fuentes, en el seu llibre *Estudis*, publicat l'any 1899, en el conte *Als divuit anys*, concretament a la p. 40, diu:

Ell ja ho podia comprendre que devia haver-hi un grapat de coses per a arreglar, i qüestions de família, i fins d'interessos, i que era necessari que hi anés de totes passades.

Joan Coromines, en seu diccionari (DECLC), diu en el vol. VI, editat l'any 1986, p. 319, estudiant el verb *passar*: «De fet, però, el que més se sent avui a Barcelona és *de totes passades* (com s'ho anotava Ed. Fontserè, c. 1925 en el seu *DOrt*), i jo mateix vaig usar *voler una cosa de totes passades* 'desitjar-la amb vehemència' en la traducció de *La Sogra de Terenci*, v. 280 (1954)».

Tinguem-ho present: la locució «*de totes totes*» és espúria en la nostra llengua. En català cal dir **de totes passades**. ♦

«Que no se't rifen!»

JAUME VALLCORBA I ROCOSA

Els catalans anem a cal barber perquè ens talli els cabells. Els castellans se'n van a la «peluqueria» perquè «les corten el pelo». Això vol dir que d'allò que els castellans en diuen «el pelo», en català en diem «els cabells».

Aquesta diferència posa en guàrdia sobre la catalanitat de «prendre el pèl», traducció mot a mot del castellà «tomar el pelo».

Per aquest motiu ens ha semblat interessant de cercar si el català té cap més manera de dir-ho.

Hi ha, per exemple, «rifar-se» (d'algú), que segons el diccionari vol dir «burlar-se d'algú, especialment enganyant-lo, fer-li concebre esperances d'alguna cosa, etc.»

Exemple: «Sempre se'l rifen.»

A més hi ha «esquilar algú» o «xollar algú». «Vés, que no tornis esquilat.» En un diccionari de modismes i frases fetes hi trobo, a més, «fúmer-se (d'algú), passejar-se algú, prendre la mida, prendre el número (a algú)».

¿I si recordéssim de fer servir «rifar-se» i anàlegs, en comptes de maneres calcades del castellà? ♦